

Fig. 46-50.
Gravmæler fra Lapp-
träsk (1054, 79-93)
tegnet efter
Ester Tuulainen
(11.-8.-1911).
Kopier fra Finlands
Nationalmuseum,
Helsingfors.

Intressanta paralleller mellan dansk och finsk allmogekonst

Af Skoleforstander, Magister Gunnar Åberg, Abo, Finland

I en artikelserie i »Vore Kirkegaard« Bind 13 talar *H. C. Frydendahl* om »Trægravmæler i den fynske Øgruppe«. I den beskrives och avbildas endel gamla gravsmycken, som äro allmogekonst av hög klass, i motsättning till nutidens fabriksframställda, tunga gravmälen. Framställningen intresserade mig i högsta grad, därför att jag nu kom i tankar om att hava sett något liknande i Finland. Den kyrkogård, jag här tänkte på, ligger i det sydliga Finland, ej helt vid kusten, men ej heller helt inne i det finska Finland. Socknen och kyrkan heta *Elimäki (Elimä)*, och hör till de östra av Nylands län. De närmaste städerna är Lovisa och Borgå. Den närmaste järnvägshaltspunkt är Korja.

Här såg jag på den gamla, stämningmätade gravgården, en hel rad av dessa gravmärken eller gravträn, som de bliva kallade i ovan anförda skrift. De voro delvis enkla, delvis mera bearbetade, men gemensamt för dem alla var, att de hos betraktaren framkallade en säregen stämning av tankar och känslor, som om man kunnat föreställa sig snidarens arbete och särskilda omtanke med sitt konstverk. Gravträden stå här ute både vinter och sommar — därför voro de vackert patinerade av väder och vind. Man kunde dock se, at de varit målade på många olika sätt, med säker hand och med ett ovanligt gott öga för det proportionella och sköna.

Om de voro gjorda av furuträ eller björk, kan jag ej upplysa, men till finare och starkare arbeten användes i allmänhet björk. Vidare kunde jag konstatera, att dessa gravträn allt fortfarande utföras och bliva använda av den enklare allmogen. Den mera »bildade« anse dem väl ej för fina, varför de gått över till att använda sten, som ju även bättre motstår tidens påfrestningar. Det var ofta den avdödes egna, som utfört konstverket, doch förekommer, att bysnickaren får det i uppdrag. Talrika variationer förekom i form, utskäring, mönstring, målning, versering och den allmänna uppställningen av all text. Gemensamt för största parten var den flata form samt en viss empiristil. I

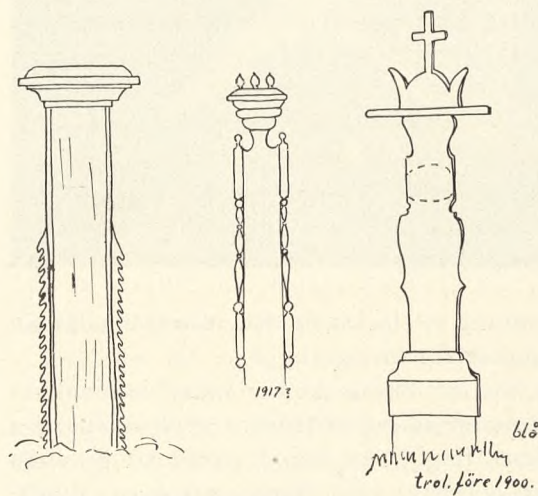

Fig. 51-53.
Gravminder fra
Savitaipale (1-2) og
fra Ilomants.
Ved den originale
Tegn. paa Nr. 3 staar:
Det eneste tilbage-
værende Gravmæle af
Træ i Kirkeparken.
Efter Kopien i
Finlands National-
museum.

Fig. 54.

Fra Kirkegaarden paa
Seitskär (Seiskari)

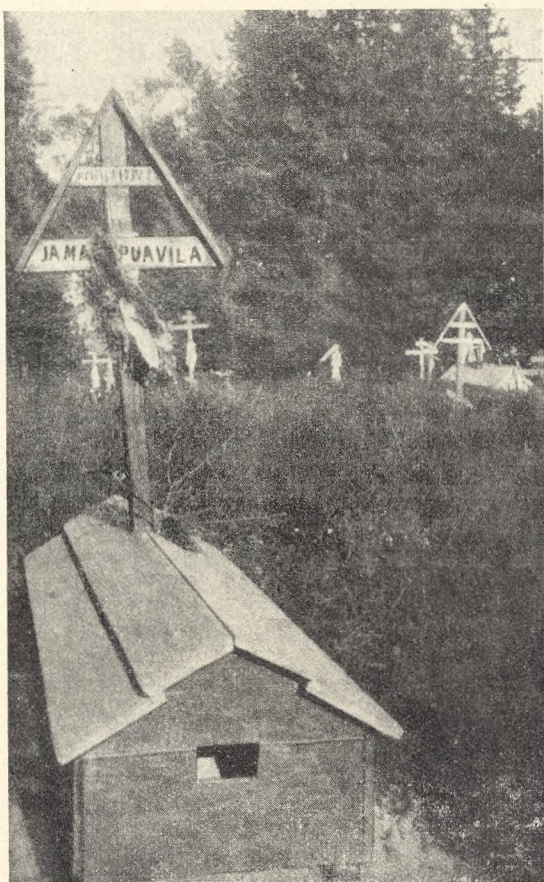

Fig. 55.

Træ-Gravmæle;
gengivet efter Maila
Talvio: Julmalan
puistot S. 318
(Vienan Karjala,
Uhtua).

sanning ett tacksamt och intressant fält till studier för etnograferna.

Vid ett besök på Finlands Nationalmuseum erhöj jag ytterligare upplysningar om dessa ting. Erför bland annat, att gravträn äro och hava varit allmänna över stora delar

av landet. Vidfogade teckningar härstamma från olika, långt avskilda delar av landet. Jag nämner här några ortsnamn, som den intresserade kan have glädje av: Joutseno, Savitaipale, Lappträsk, Ilomants og Parnaja (Björnö). Det bör samtidigt påpekas att det finska nationalmuseum är tämligen rikt på teckningar och avbildningar av hithörande föremål. De anförda siffrorna häntyda till finska nationalmuseets katalognumror. Dessutom angives i vissa fall åldern (årtalet).

Av de vidfogade teckningarna torde även framgå den rika variationen. Sålunda torde det orginella gravmärket från Joutseno gravgård (Fig. 45) ge anledning till många frågor. Vad har konstnären tänkt sig och var har han fått idén? Kanske är det lapparna som här haft ett finger med i spelet?!

Några närmare redogörelser över gravkors och gravträn torde mig veterligen ej finnas från Finland. Om det i andra länder har publicerats något i ämnet är mig även obekant. Det synes mig likväl vara av ett så stort intresse att delgiva dessa fragmentariska och lösryckta upplysningar en vidare läsekrets, då man tydligt kan spora parallellerna i gravträds-konsten på så vitt skilda orter som Danmark och Finland. Det kunde vid en flyktig tanke giva anledning till förmodningar om etnografiska samhörigheter, kanske gamla språksamhörigheter. Innom parantes skall nämnas att man till exempel på det svenska Gotland talar ett språk, som i dialektalt avseende liknar finlands svenska språk. Här kunde därför förmodas ligga en förbindelseslänk. Detta sagt utan spår av sakkunnskap, endast som lekmannens tankar.

Raadhusets Skygger

Jubilæumsdagene er forbi; Aarhus Raadhus er indgaaet som en dagligdags Ting i Byens Hverdag. Vi har da Lov til at vandre fra Festernes Lys og ind i Raadhusets Skygger, — der hvor Skyggerne baade bog-